

системи іпотечного кредитування, запровадження системи недержавного пенсійного забезпечення. З іншого боку, розвиток ринку страхових послуг стримують — недосконалість захисту прав споживачів страхових послуг, вузька клієнтська база страховиків, недостатність надійних фінансових інструментів для інвестування, слабкий розвиток національного перестрахового ринку, низький рівень страхової культури населення.

1. Белоусов С. Страховой рынок нуждается в поддержке / С. Белоусов // Финансы. — 2007. — № 3. — С. 54–58; 2. Журавка О.С., Бочкарева Т.О. Фінансова безпека сучасного страхового ринку України [Текст] / О. С. Журавка // Економіка. Фінанси. Право. — 2015. — №6/1. — С. 57–65; 3. Журавин С.Г. Страховые компании в условиях глобализации / С.Г. Журавин — М.: Анкил, 2010. — 256 с.; 4. Зоря О.П. Страховий ринок України: стан, проблеми та перспективні напрямки розвитку / О.П. Зоря, С.П. Зоря // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит», 2013. — № 1. — С. 12–15; 5. Рудь І. Аналіз страхового ринку України / І. Рудь // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2016. — Вип. 10. — С. 856–859; 6. Страхові послуги: навч. посібник / Д.І. Дема, О.М. Віленчук, Дем'янюк І.В., за заг. ред. Д.І. Деми — [2-е вид. перероб. та допов.]. — К.: Алерта 2013. — 526 с.; 7. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012–2021 рр. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ufu.org.ua/ua/about/activities...initiatives/5257>; 8. Фурман В.М. Особливості та сутність страхового ринку / В. М. Фурман // Фінанси України: Науково-теоретичний та інформаційно-практичний журнал Міністерства фінансів України. — 2005. — №11. — С. 126–131.

УДК 657

В.О.Шпильова, О.О.Лаврова

ІНТЕГРОВАНІЙ ОБЛІК: СУЧАСНА ПАРАДИГМА

У статті проаналізовано вплив глобалізаційних економічних процесів на діючу систему бухгалтерського обліку та роль облікової інформації в управлінні підприємством. Авторами розглянуто процес формування сучасної інтегрованої звітності як результату трансформації об'єктів обліку в інформаційному середовищі. В результаті вдалося виокремити функціональні складові сучасного інтегрованого обліку, котрі змістовно відрізняються від існуючих у сучасній літературі підходів до виокремлення видів обліку. Авторами обґрунтовано, що інтеграція елементів фінансової, управлінської та податкової облікових систем носить організаційний характер і не зачіпає їх предметної та методологічної сутності, тобто їх автономність не порушується. У даному контексті підвищується цінність фінансового обліку та звітності, фінансового та управлінського аналізу, управлінського обліку і звітності, бюджетування, податкового планування, обліку й аналізу для цілей управління організацією. Самі ці складові в результаті і виступають елементами системи управлінського обліку котрі дозволяють йому виконувати інформаційну, аналітичну та контрольну функцію. Єдність методичних підходів у реалізації різних видів обліку та узгодження їх результатів дозволяє створити багатофункціональне інформаційне середовище силами одного структурного підрозділу, а також забезпечить гармонізацію та прискорення процесів управління. Рішення, що приймаються менеджментом в системі управлінського обліку мають мати наслідки і з позиції податків, і з позиції обліку, і з позиції економічного аналізу. У статті продемонстровано, що облікова інформація перестає бути лише основою при-

йняття управлінських рішень, а стає повноцінним інструментом управління підприємством та позиціонування його у зовнішньому ринковому середовищі.

The article analyzes the impact of globalization economic processes on the current accounting system and the role of accounting information in managing a business. The authors consider the process of forming modern integrated reporting as a result of transformation of accounting objects in the information environment. As a result, the functional components of modern integrated accounting have been distinguished, which are substantially different from the approaches existing in modern literature to the separation of accounting types. The authors substantiate that the integration of elements of financial, management and tax accounting systems is organizational in nature and does not affect their substantive and methodological essence, that is, their autonomy is not violated. In this context, the value of financial accounting and reporting, financial and management analysis, management accounting and reporting, budgeting, tax planning, accounting and analysis for management purposes of the organization is enhanced. As a result, these components themselves serve as elements of a management accounting system that enable him to perform an information, analytical and control function. The unity of methodological approaches in the implementation of different types of accounting and reconciliation of their results allows to create a multifunctional information environment by the forces of one structural unit, as well as to ensure the harmonization and acceleration of management processes. Decisions taken by management in the management accounting system should have consequences from both the tax, accounting and economic analysis positions. The article demonstrates that accounting information ceases to be only the basis for managerial decision-making, and becomes a full-fledged tool for managing an enterprise and positioning it in the external market environment.

Ключові слова: глобалізація, звітність, контроль, облік, управління.

Keywords: globalization, reporting, control, accounting, management.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання відбувається постійне взаємне проникнення економік країн світу, розширення впливу транснаціональних корпорацій, ускладнення форм міжнародного партнерства та посередництва. Відповідно, вимоги щодо інструментів та способів комунікації підприємств постійно змінюються. Мова міжнародної бізнес-комунікації — це показники звітності та щорічних доповідей. Саме за їх даними відбувається оцінка конкурентного середовища, формування макропоказників, вибір контрагентів тощо, а тому постає необхідність дослідження сучасних способів формування бухгалтерської звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інтегрованого обліку є порівняно новим для вітчизняної економічної науки, однак вже існують суттєві теоретичні та прикладні надбання. Зокрема, Бутинець Ф.Ф. розглядає інтегрований облік як засіб управління [1]; Костирко Р.О. розкриває склад та роль інтегрованої звітності у соціально-відповідальному бізнесі [2]; Лоханова Н.О. вважає інтегровану звітність індикатором цілісної та ефективної облікової системи [3] тощо.

Мета статті полягає в розкритті ролі інтегрованого обліку в сучасних умовах глобалізації економічного середовища та виділенні його функціональних складових.

Виклад основного матеріалу. В стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності чітко визначено, що процес глобалізації світової економіки, посилення захисту прав інвесторів та забезпечення прозорості функціонування міжнародних ринків капіталу зумовив нові підходи до удосконалення методології роз-

криття економічної інформації про результати діяльності суб'єктів господарювання, насамперед емітентів цінних паперів міжнародних фінансових ринків.

Глобалізація — це неминучий (об'єктивний) соціально-економічний процес, який не знищує, а трансформує національні особливості на весь світ.

Поняття «глобалізація» стало одним з ключових слів сучасності. Одні вважають його наслідком «суміші геостратегічних землетрусів і соціальних, економічних, технологічних, культурних та етнічних факторів» (А. Кінг та Б. Шнайдер), інші роблять наголос на потенційних і реальних можливостях інформаційних технологій реструктурувати суспільство (Х. Моулана), окремі науковці уявляють майбутній світ у вигляді «глобального села», де інформаційне повідомлення глибоко детермінується мас-медіа (М. Маклюєн).

У широкому розумінні глобалізація - формування єдності людства - почалася вже давно, зі становленням капіталізму. Фахівці діляться на тих, хто вважає глобалізацію процесом, що почався із часів капіталізму (глобалізація сучасної епохи), і тих, хто розуміє під нею зовсім новий процес подолання національно-державних кордонів у сфері економіки, інформації й, потенційно, в інших галузях.

У загальнофілософському розумінні глобалізація розглядається як нова ера в розвитку людської цивілізації. На думку Чижевської Л.В. «основними елементами сучасного глобального ринку є реалізація політики провідних суб'єктів світової економіки, до яких належать транснаціональні корпорації (ТНК), а також прийняття формальних норм (Інкотермс, угоди ВТО, МСФЗ, ІСО), які супроводжують їх діяльність [4].

Натиск ТНК здійснює особливий вплив на бухгалтерську професію, яка перетворюється в обслуговуючий сектор глобальної економіки. Це проявляється в тенденції до конвергенції національних стандартів бухгалтерського обліку з міжнародними внаслідок знищення територіальних меж при здійсненні інвестицій.

З позиції обліку глобалізація - це об'єднання, уніфікація міжнародних бухгалтерських стандартів, ліквідація тих суперечностей, що існують на даний момент між національними стандартами та міжнародними.

Розвиток світогосподарських відносин в рамках глобалізації став одним з об'єктивних умов істотних змін як у вітчизняній системі бухгалтерського обліку і звітності, так і в облікових системах практично всіх країн. Причому віддзеркалення сучасних міжнародних процесів в національних облікових системах являє складні, багато в чому поки що не розв'язані проблеми.

Динамізм інформаційної економіки, інтеграційні процеси, пов'язані з виникненням світового ринку капіталу, гармонізація та конвергенція облікових систем неминуче сприяють створенню нової облікової парадигми. Принаймні, необхідна різноманітність теоретичних і дослідницьких підходів до вивчення глобальних процесів. Відповідно, вибудовуються погляди на зміну парадигм в обліку. Неадекватність існуючої системи бухгалтерського обліку і фінансової звітності сучасним потребам суспільства зумовили пошук інших концепцій і моделей звітності.

Статус облікової системи в організації постійно підвищується, оскільки процеси прийняття управлінських рішень нерозривно пов'язані з рівнем інформаційного забезпечення системи управління організацією, покликане носити комплексний характер і ґрунтуватися на застосуванні інтегрованої системи бухгалтерського обліку, що складається з трьох підсистем: фінансової, управлінської та податкової [5].

Необхідність інтеграції даних підсистем викликано тим, що кожна окремо не задовольняє сучасним запитам зацікавлених користувачів. Фінансова облікова система використовується з метою управління організацією, але не завжди відповідає їм через відсутність таких якісних характеристик, як релевантність і справедлива оцінка, оскільки це не передбачено жорсткими правилами регулювання бухгалтерського фінансового обліку. Управлінська облікова система, будучи найважливішою складовою частиною інформаційної системи управління організацією, не завжди правомірна в розкритті інформації, що носить приблизний характер. Податкова облікова система, меншою мірою орієнтована на управління організацією, набуває все більшої значущості у зв'язку з посиленням залежності її фінансового стану від обраної облікової політики з метою оподаткування.

Інтегрована облікова система є одним з перспективних напрямків інформаційного забезпечення системи управління організацією, тому що інформація об'єднує процеси, технології, персонал і ресурси, результатом взаємодії яких виникає інтегральний економічний ефект.

Необхідність формування інтегрованої облікової системи обумовлено різнобічними інформаційними потребами системи управління організацією, що відображають стратегію її розвитку, яка, у свою чергу, являє собою систему оціночних показників, які враховують найважливіші параметри фінансово-господарської діяльності організації, включаючи показники ефективності. Зокрема, фінансова облікова система формує показники, що характеризують результативність діяльності, фінансовий стан і фінансову стійкість організації [6].

Інтегрований облік в систему управління дозволяє визначити стратегію розвитку організації, діагностувати її поточну діяльність, застосовувати коригуючі дії у разі відхилень від заданих параметрів, шляхом інформаційного забезпечення управлінських процесів, що значно підвищує якість і ефективність прийнятих управлінських рішень. У той же час ефективність інтегрованої облікової системи для цілей управління організацією тісно взаємопов'язана з рівнем сприйняття її користувачів. У цьому зв'язку цінність облікової інформації для цілей управління і якість управлінських рішень, прийнятих на її основі, безпосередньо залежить від рівня кваліфікації та професіоналізму як працівників підсистем інтегрованого обліку, так і користувачів інформації в особі керівників різних рівнів і фахівців відповідних профілів, покликаних постійно вдосконалювати свої навички через систему освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів.

Інтегрована система обліку та звітності передбачає удосконалення планової та регулюючої інформації з подальшим аналізом та уніфікацією бухгалтерських, статистичних та оперативних даних, причому усі складові необхідно розглядати в аспекті досягнення синергетичного ефекту, який передбачає зростання ефективності діяльності в результаті з'єднання, інтеграції окремих частин у єдину систему за допомогою зворотного зв'язку. З метою досягнення синергетичного ефекту кожна зі складових, які визначають облікову систему, розглядається у взаємозв'язку та взаємодії з іншими та виходячи з загального призначення побудови: забезпечення інформаційних вимог системи управління [7]. Важливою рисою інтегрованої системи бухгалтерського обліку та звітності як інформаційної бази економічного аналізу є також забезпечення управління на будь-якому його рівні зворотним зв'язком за допомогою системи

результатної та проміжної інформації. Інтеграція систем та видів обліку дає цілий ряд переваг: виключення подвійного введення даних про господарські операції для потреб різних видів обліку; підвищення достовірності облікової інформації за рахунком зменшення помилок, що трапляються в умовах багаторазової обробки інформації у різних підсистемах обліку; використання єдиної інформаційної бази всіх видів обліку, що дозволяє порівнювати дані у різних формах звітності; відсутність витрат на утримання структурних підрозділів підприємства для ведення різних видів обліку; оптимізація документообігу для вирішення різних задач системи управління і приймання оптимальних управлінських рішень [8].

Побудова на підприємстві інтегрованої системи обліку та звітності залежить від багатьох факторів, у тому числі від специфіки підприємства, рівня підготовки його менеджерів та спеціалістів, взаємозв'язку інформаційних потоків з різними ланками підрозділів підприємства, потреб різних користувачів інформації, вартості програмного забезпечення та ін. Розглядаючи теоретичну основу побудови інтегрованої системи бухгалтерського обліку та звітності необхідно враховувати існуючий методологічний інструментарій та функціональні можливості існуючої на конкретному підприємстві системи бухгалтерського обліку, при цьому саме теоретична основа виступає у якості «архітектурного плану» побудови системи бухгалтерського обліку, оскільки економічний стан розвитку суспільства в усіх його аспектах визначає параметричні постулати бухгалтерського обліку як складової економічної системи, та, зокрема, системи управління [9].

Функціональна основа є «фундаментом» побудови інтегрованої системи бухгалтерського обліку, тому вона по-перше залежить від наявних теоретичних основ та, по-друге, обумовлює напрямки розвитку методологічної основи, яка, в свою чергу опосередкованим зв'язком впливає на можливості розвитку теоретичної та функціональної основи. Створення інтегрованої системи обліку та звітності для конкретних цілей управління відбувається в три етапи, кожен з яких вирішує специфічні завдання: формування облікової задачі, аналіз і опис існуючого рішення, ув'язка прийнятих рішень із існуючими управлінськими рішеннями, обліковою політикою, бухгалтерською практикою і існуючими обліковими технологіями. Одним з вирішальних моментів організації інтегрованої системи бухгалтерського обліку є формування облікової політики підприємства, тобто прийняття сукупності принципів, методів і процедур складання та подання звітності користувачам.

Щодо користувачів звітності облікову політику можна класифікувати наступним чином: облікова політика щодо фінансової звітності; облікова політика щодо податків і обов'язкових платежів; облікова політика щодо управлінського обліку. Відповідно до такої класифікації розрізняють фінансовий облік, податковий та управлінський облік. При цьому організація обліку при інтегрованій системі забезпечує найбільший синергетичний ефект поєднання трьох складових, що і обумовлює ефективне функціонування системи як єдиного економічного організму. Метою фінансового обліку є надання інформації зовнішнім користувачам із прямим фінансовим інтересом, зокрема власникам, кредиторам, потенційним інвесторам і закордонним контрагентам, у тому числі закордонним власникам, з метою прийняття стратегічних фінансових рішень і планування і прогнозування майбутніх грошових потоків, на основі аналізу фінансового стану компанії.

Регуляторний (податковий) облік, метою якого є надання інформації зовнішнім регулювальним органам, що встановлюють додаткові регуляторні вимоги відповідно до специфіки діяльності компанії і/або з метою забезпечення захисту споживачів послуг компанії й ефективної діяльності. Користувачами інформації цього обліку будуть виступати податкові органи, Державний комітет зі страхування, Комісія з цінних паперів і фондового ринку, інші регуляторні організації і професійні асоціації. Регуляторний облік ведеться цілком відповідно до діючих вимог законодавства України, нормативних актів і вимог регуляторних організацій.

Управлінський облік, метою якого є надання інформації внутрішнім користувачам і власникам компанії з метою прийняття ефективних оперативних і стратегічних рішень. Управлінський облік ведеться відповідно до базових основ ведення обліку на основі принципів правильного і достовірного надання інформації. Для ведення всіх описаних вище обліків повинна бути створена єдина інтегрована база даних, що повинна повністю, правильно і вірогідно відображати всі події, що мали місце на підприємстві відповідно до діючого законодавства й існуючих принципів ведення обліку. Принципи, за допомогою яких можлива гармонізація всіх видів обліку на підприємстві та створення на їх основі інтегрованої системи бухгалтерського обліку, повинні бути закріплені в обліковій політиці підприємства і містити наступні складові: назву стандартів або принципів, яким відповідає підприємство у своїй обліковій політиці. Вибір, утім, невеликий: МСФЗ, GAAP або П(С)БО.

Висновки. Інтегрований підхід до організації інформаційних потоків трьох підсистем бухгалтерського обліку сприяє створенню оптимальної моделі інформаційного забезпечення процесу управління. При цьому чим точніше й повніше будуть визначені інформаційні запити суб'єктів управління до вхідних елементів інтегрованої облікової системи, тим якісніше буде інформація.

Слід також зазначити, що інтеграція елементів фінансової, управлінської та податкової облікових систем носить організаційний характер і не зачіпає їх предметної та методологічної сутності, тобто їх автономність не порушується. У даному контексті підвищується цінність фінансового обліку та звітності, фінансового та управлінського аналізу, управлінського обліку і звітності, бюджетування, податкового планування, обліку й аналізу для цілей управління організацією.

1. Бутинець Ф.Ф., Драбаніч А.В. Інтегрований облік як засіб управління підприємством / Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. 2016. № 2. С. 12-24; 2. Костирко Р.О. Інтегрована звітність — інструмент соціально-відповідального бізнесу / Часопис економічних реформ. 2014. № 1(13). С.49-54; 3. Лоханова Н.О. Інтегрована звітність як продукт цілісної обліково-аналітичної системи // Вісник соціально-економічних досліджень. 2012. Вип. 4. С. 50-56; 4. Чижевська Л.В. Глобалізація і бухгалтерська професія [Електронний ресурс]. URL: http://www.rusnauka.com/15.PNR_2007/Economics/21987.doc.htm; 5. Сопко В. Глобалізаційні процеси та їх вплив на бухгалтерський облік / В. Сопко // Бухгалтерський облік і аудит. — 2006. — № 5. — С. 4; 6. Безверхий К.В. Методичні засади формування інтегрованої звітності підприємства / Облік і фінанси. — 2014. — № 3(65). — С. 9-14; 7. Лоханова Н.О. Інтеграційні процеси в обліку в умовах інституціональних перетворень : [монографія]. — Херсон : Грін Д.С., 2012. — 400 с.; 8. Adams S. Integrated Reporting: An Opportunity for Australia's Not-for-Profit Sector / Sarah Adams, Roger Simnett // Australian Accounting Review. — 2011. — Volume 21, Issue 3. — P. 292–301; 9. Busco C. Redefining Corporate Accountability through Integrated Reporting / Cristiano Busco, Mark L. Frigo, Paolo Quattrone, Angelo Riccaboni // Strategic Finance. — 2013. — P. 33-41.